

Minden éjjel színházzal álmodom: rendezek, színészekkel, kellékessel beszélgetek, próbát nézek. Ötven évet a tudatalattimba dugtam: éjszakai vetítés.

Házakat, embereket, történeteket, bármit el kell tudni engedni. Éljk tovább az életüket, ahogy engedik nekik, és ahogy tudják.

Nappal meg írom az emlékeimet. Ugyanazt élem át az íróasztalnál, mint veletek – színpadon, öltözőben, a szobámban. A színházzal, a színészekkel való együttélésem, jelenlétetek mindennapjaimban – úgy tűnik –, életszükségletem.

Várom Gyulával a beszélgetést: kíváncsi vagyok, hogy fogadja tervemet.

Ménesi út...

Az előszobában, a bejárati ajtó mellett színházi fotó. *Játék a kastélyban*, Bodrogi és Sztankay. Gyula fotelben ül, szivarozik, fújja a füstöt, elégedett, fölényes. Mellette Pista zavartan téblábol. Mesélnek önmagukról, rólunk. Két zseni.

Most rólad, Bodrogi Gyuláról szeretnék írni. Beszélgetünk, kérdezek, elmeséled az életedet, én persze önmagamról locsogok – megszoktatók –, megszólaltatjuk azokat, akik legközelebb állnak hozzád. Család, színház, Töröcsik, Voith, fiad, nővéreid, feltűnik majd Gellért, Fodor és a többiek. Hiszen az ő sorsuk, utóéletük mindannyiunkra érvényes. Környezetün-

ket és egymást együtt alakítottuk, azonos szótárból válogatjuk szavainkat. Ebben a változó, de ijesztően változatlan (mozgás-képtelen) közegben kellett megérteni önmagunkat, és ebben a szeretett és nem szeretett térben elhelyezni.

Családtörténetünk különbözik. Ami azonos, csecsemőkorunktól meghatározó élményünk a szeretet: kaptunk-adtunk. Ez lett életünk építőköve. A háború, megaláztatás, éhezés, a megmenekülés eufóriája, nyilasok, kommunisták ismert és nem ismert nyomot hagytak bennünk.

A történelem formált, deformált, de felkészített, és megszerztük a túlélés képességét. Mi is, akik mindezt átérték, sokfélék vagyunk, de egymás számára felismerhetők. És egyre inkább igényeljük egymás jelenlétét.

Ma az a feladatunk, hogy rögzítsük, elmeséljük a múltat, útjelzőket helyezünk el, hogy utódaink könnyebben megértsék az önazonosság parancsát, az életben maradás személyre szóló titkát, érvényesülésük meghatározó követelményeit. Ne várjuk, de tiszteljük a véletlent.

- Érdeklis az az emberek?
- Szeretnek téged.
- Remélem, igen.
- Hálásak, ha megismerik, talán jobban megértik egyik kedvencüket. És amikor a két idős úr elfáradt, pontot teszünk a végére. Na, jó, pontosvesszőt.

Előveszi mobilját, pörgeti, nézi, szuszog, dörmög.

- Próbálok. Az *Egri csillagokban* én leszek Szulejmán. Hét-főn négykor várlak.

Léner Péter: Mit tudsz apád és anyád szüleinél?

Bodrogi Gyula: A Papának a papája az első világháborúban meghalt.

L.: Az én nagyapám, anyám édesapja is hősi halált halt az első világháborúban.

B.: Apámék négyen voltak fútestvérek, apám volt a legidősebb. Nyolcéves korában lett családfő. Ő volt a legidősebb és a legalacsonyabb.

L.: Körülbelül akkora volt, mint te?

B.: Á, kisebb. Annyival volt alacsonyabb nálam, mint amennyivel én alacsonyabb vagyok Ádámnál és Ádám Bencénél, az unokámnál. Apám volt a legkisebb, aztán volt a Gyula bátyám, Lajos bátyám, Pali bátyám. Pali bátyám volt a legmagasabb, akit úgy fegyelmezett a Papa, hogy – Pali, hozd ide a sámlit!

A Papa felállt a sámlira, és Pali kapott egy pofont.

Nyolcéves korában már patikusinas volt. Buzik Károlynak hívták. Aztán a Papa magyarosított. A többi fiú is.

Az egyik Borrévi, a másik meg Bujdosó. A Pali maradt, a legkisebb öcs, ő maradt Buzik Pál. Mi Bodrogik lettünk.

A Nagymama nagy figura volt. Ő minden volt, takarítónő és az első női villamoskalauz Budapesten. Akkor már nem volt férje, és egy villamoskalauz elvette feleségül.

L.: Ő volt a második férje?

B.: Igen, de akkor a gyerekek már nagyobbacsok voltak. A Nagymama mindig velünk jött.

Emlékszem, egyszer Almádiban a csendőrlaktanyában volt házvezetőnő, és írt nekünk egy levelet, hogy ez borzalom, itt nem lehet élni, ez szörnyűség, gyertek értem.

Mi akkor Veszprémben laktunk. A család felpakolt, és harciasan az almádi csendőrörsre robogtunk.

A csendőrörs óriási épület volt, benyitottunk, a kapualjban randalírozott a Nagymama, kezében kofferral, körülötte a csendőrök könyörögtek: – Mamuska, ne menj el! – Ezen a borzalmas helyen egy percet sem tudok tovább élni!

Mindig azt csinált, amit akart, amit jónak látott.

L.: És elhoztátok?

B.: Igen. Volt egy szokása, reggel fölkelt, begyűjtött a sparthertbe. Majd egyik reggel, miután ezen túljutott, begyűjtött az éjjeliszekrénybe, a ruhásszekrénybe is, és amikor már égett a lakás, elment villamost vezetni. Kiderült, hogy megbolondult.

L.: Na, de miért bolondult meg?

B.: Mert vérbajos volt.

1937. december 3. – József Attila öngyilkosságot követ el.

L.: Édes Gyulám, kezdem érteni a József Attila Színház sokszínű repertoárja iránti vonzalmadat. A Bodrogiak című drámát (bohózatot?) írhatta volna Gorkij, de Rejtő Jenő is.

B.: Öröklött vérbajos volt a Nagymama, amit nem lehetett gyógyítani. Mindent tudott.

Amikor Pápán laktunk, a Papáék építették a repülőteret, és ott kaptunk szolgálati lakást. És akkor a Nagymama kemencét épített. Az élet rákényszerítette, és minden női és férfi feladatot teljesített.

L.: Ez az apai vonal.

Bodrogi Zsuzsa: Amikor én születtem, 1930-ban, anyám 17 éves volt, apám 20. Vidámak voltak, amennyire az akkori idők még engedték, nagyon jó légkör volt nálunk.

A családukban nem volt hierarchia, alá- vagy fölrendelés, a fiatalok tisztelték az öregeket, és fordítva.

Szüleim jókedélyűek voltak, de céltudatosak is. Én már négyéves voltam, amikor Veszprémbe kerültünk, Gyula akkor volt néhány hónapos. Akkor kezdtük az életünket egy szoba-